

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 231/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Matúšom Mackom, Karpatská 804/10, Svidník, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 412/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 412/2015 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **800 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu elektronickou formou 1. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva

na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 412/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 231/2022 z 28. apríla 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Zo sťažovateľkou predneseného skutkového stavu a z priložených dôkazov vyplýva, že v namietanom konaní má procesné postavenie žalobkyne a žalobou podanou 14. októbra 2015 sa proti žalovanej domáha, aby sa zdržala uplatnenia dohody o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov, ako aj nariadenia predbežného opatrenia. V podanej žalobe zároveň poukázala na neprijateľné zmluvné podmienky uzatvorenej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

4. Pokiaľ ide o priebeh napadnutého konania, sťažovateľka uvádza, že okresný súd 14. marca 2016 doručil jej právnomu zástupcovi uznesenie, ktorým strany konania vyzval, aby sa vyjadrili, či súhlasia s rozhodnutím bez nariadenia pojednávania [§ 115a vtedy účinného Občianskeho súdneho poriadku, v súčasnosti § 177 ods. 2 Civilného sporového poriadku, pozn., (ďalej len „CSP“)]. Sťažovateľka na predmetnú výzvu nereagovala, keďže s takýmto postupom okresného súdu nesúhlasila a nepoznala stanovisko žalovanej protistrany. Dôležité skutkové a právne okolnosti prípadu uviedla už v samotnej žalobe a tieto mala v úmysle prezentovať na súdnom pojednávaní. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní podala 13. augusta 2021 sťažnosť na prieťahy v konaní podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu sťažovateľke písomnosťou označenou ako „*Sťažnosť na postup sudcu Okresného súdu Prešov č. k. 13 C 412/2015 – odpoveď*“ č. k. Spr 2271/2021 z 23. septembra 2021 oznámil, že vzhľadom na vysoký počet pridelených vecí, práceneschopnosť a obmedzenia súvisiace s pandemiou ochorenia COVID-19 zákonný sudca uprednostnil vybavovanie urgentnejších a prípadne jednoduchších vecí, v ktorých boli účastníci konania aktívni, s tým, že v prejednávanej veci bolo na 21. september 2021 nariadené súdne pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) a v čase odpovede na podanú sťažnosť sa vykonávali práce na písomnom vyhotovení rozhodnutia. Podľa sťažovateľky jej však rozsudok okresného súdu nebol ku dňu podania ústavnej sťažnosti doručený.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka namieta celkovú dĺžku trvania napadnutého konania a akcentuje, že okresný súd počas viac ako piatich rokov a jedenástich mesiacov trvania napadnutého konania (ku dňu vyhlásenia rozsudku okresného súdu, pozn.) nevykonal okrem doručenia uznesenia (bod 4 tohto nálezu, pozn.) žiadny procesný úkon a až po podaní sťažnosti na prieťahy v konaní bolo v prejednávanej veci nariadené súdne pojednávanie, na ktorom súd prvej inštancie vyhlásil

rozsudok. S odkazom na rozhodovaciu prax ústavného súdu sťažovateľka poukazuje na účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a uvádza aj vlastné hodnotenie kritérií uplatňovaných ústavným súdom pri posudzovaní prietáhov v konaní. Podľa sťažovateľky predmet namietaného konania (bod 3 tohto nálezu, pozn.) nemožno hodnotiť ako skutkovo, procesne ani právne zložitý, a podanú žalobu koncipovala spôsobom, aby okresnému súdu predložila všetky relevantné podklady potrebné na rozhodnutie.

6. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka predniesla, že v napadnutom konaní pociťuje výrazné stresové vypätie, a to nielen z dôvodu iniciovania konania proti ekonomicky, právne a spoločensky silnejšej protistrane, ale aj v dôsledku postupu okresného súdu, ktorý v merite veci rozhodoval neprimerane dlhé časové obdobie. Na podklade uvedených skutočností a s odkazom na rozhodovaciu prax ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) odôvodnila výšku sumy požadovaného primeraného finančného zadost'účinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd v celom rozsahu odkázal na priložené stanovisko zákonného sudcu [REDAKOVANÉ] z 27. mája 2022, ktorý podanú ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú a rozporuje tvrdenie sťažovateľky o absencii jej skúseností so súdnym konaním, pretože len podľa súdneho registra okresného súdu sťažovateľka mala, resp. má v takmer dvadsiatich obdobných sporových súdnych konaniach procesné postavenie žalobkyne. Zákonný sudca ďalej poukázal na absolútnu nečinnosť právneho zástupcu sťažovateľky [REDAKOVANÉ], ktorý na predchádzajúcu výzvu okresného súdu nereagoval (bod 4 tohto nálezu, pozn.) a ako advokát zastupuje množstvo klientov v obdobných veciach, pričom podáva len formulárové žaloby. Súčasne namieta aj správanie sťažovateľky, ktorá o napadnuté konanie nemala javiť záujem a v konaní bola až do podania sťažnosti predsedovi okresného súdu nečinná. Podľa zákonného sudcu sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadnym spôsobom neodôvodnila, na základe akých skutočností má pre jej osobu predmet sporu osobitný význam a z akých dôvodov pociťuje v napadnutom konaní výrazné stresové napätie, keďže o povinnosti žalovaného zdržať sa použitia dohody o zrážkach zo mzdy a iných príjmov bolo rozhodnuté ešte pred vyhlásením meritórneho rozsudku okresného súdu, a to 2. marca 2016 neodkladným opatrením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“). Rezultujúc prednesené skutočnosti, zákonný sudca vyjadril presvedčenie, že účelom ústavnej sťažnosti nie je len dosiahnutie nápravy, ale aj zisku, s čím súvisí aj paušálne odôvodnenie požadovaného primeraného finančného zadost'účinenia, ktoré považuje za neprimerané, a to vzhľadom na predmet sporu a výšku spotrebiteľského úveru, ktorého sa napadnuté konanie týka (sťažovateľke mal byť poskytnutý úver v sume 600 eur, pozn.). V prezentovaných súvislostiach zákonný sudca zdôraznil nadmerný počet prejednávanych vecí, ako aj protipandemické opatrenia súvisiace s ochorením COVID-19 a svoje zdravotné problémy spojené s operáciou, ktoré predĺžili dobu trvania všetkých súdnych konaní. Na podporu svojich argumentov zákonný sudca primerane odkázal na judikatúru európskych súdnych autorít vrátane rozhodovacej činnosti ústavného súdu a v závere svojho vyjadrenia formuloval návrh, aby ústavný súd podanej ústavnej sťažnosti nevyhovел a v prípade,

ak ústavný súd vysloví porušenie sťažovateľkou namietaných práv, aby jej primerané finančné zadostučinenie a náhradu trov konania pred ústavným súdom nepriznal.

III.2. Replika sťažovateľky:

8. Sťažovateľka, resp. jej právny zástupca sa k tvrdeniam okresného súdu nevyjadrili, a to aj napriek tomu, že ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na prednesenie repliky.

9. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania vrátane ich príloh a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

13. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou

judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou ESĽP (rozsudok ESĽP vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESĽP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

16. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd na podklade tvrdení sťažovateľky, ako aj z obsahu predloženého súdneho spisu dospel k záveru, že predmet napadnutého konania (rozhodovanie o neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy a iných príjmov súvisiacej so spotrebiteľským úverom poskytnutým sťažovateľke, pozn.) predstavuje bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov, osobitne v súvislosti s konaniami o ochrane spotrebiteľa, a preto dĺžka namietaného konania nie je závislá od právnej či skutkovej náročnosti prerokovávanej veci.

17. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky. Ústavný súd z obsahu zapožičaného spisu okresného súdu síce zistil istú mieru pasívneho správania sťažovateľky, ktorá po rozhodnutí odvolacieho súdu [krajský súd uznesením č. k. 23 Co 23/2016-23 Co 24/2016 z 2. marca 2016 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) zmenil uznesenie okresného súdu č. k. 13 C 412/2015-11 zo 16. novembra 2015 tak, že nariadil predbežné opatrenie s povinnosťou zdržať sa použitia dohody o zrážkach zo mzdy a iných príjmov a vykonávania zrážok zo mzdy sťažovateľky a zároveň zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 13 C 412/2015-17 z 24. novembra 2015, ktorým okresný súd sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za návrh na nariadenie predbežného opatrenia pozn.] zostala v napadnutom konaní nečinná, na strane druhej z následného správania sťažovateľky je vizibilný jej záujem zistiť stav napadnutého konania, keď okresnému súdu adresovala žiadosť o oznámenie dôvodov nekonania (datovaná 13. apríla 2021, pozn.) a rovnako tak sa jej právny zástupca zúčastnil na súdnom pojednávaní nariadenom na 21. september 2021. Na podklade uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že aj keď správanie sťažovateľky nie je v zmysle zásady „*vigilantibus iura scripta sunt*“ ideálne, celková dĺžka napadnutého konania nebola ovplyvnená výlučne jej správaním.

17.1. Pokiaľ zákonný sudca vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukazoval na pasivitu sťažovateľky, ktorá žiadnym spôsobom nereagovala na výzvu okresného súdu o návrhu na rozhodnutie prejednávanej veci bez nariadenia súdneho pojednávania (body 4 a 7 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd uvádza, že okresnému súdu v prejednaní predmetu sporu a vykonaní súdneho pojednávania nebránila žiadna hmotnoprávna či procesnoprávna prekážka, a preto ústavný súd považuje prednesenú argumentáciu zákonného sudcu za redundantnú.

17.2. V nadväznosti na argument zákonného sudcu, že v prejednávanej veci bolo *de facto* rozhodnuté už vydaním predbežného (neodkladného) opatrenia (body 7 a 17 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd primárne pripomína, že predbežné opatrenie (v súčasnosti neodkladné opatrenie podľa 324 a nasl. CSP, pozn.) je procesnoprávnym inštitútom dočasnej povahy, ktorý má zabezpečiť úpravu v právnych vzťahoch, ktoré sú ohrozené, narušené, alebo vtedy, ak je ohrozený výkon

rozhodnutia a jeho nariadenie je opodstatnené najmä v prípadoch, keď nie je možné definitívne rozhodnutie vo veci samej (m. m. I. ÚS 203/2015). Zmyslom predbežného (neodkladného) opatrenia je preto dočasná úprava pomerov, teda nie s konečnou platnosťou, čím sa implikuje výsledok, že neodkladné opatrenie nenahrádza meritórne rozhodnutie všeobecného súdu (s výnimkou napr. § 336 ods. 1 CSP, pozn.), ale je elementárnou zákonnou povinnosťou orgánu súdnej moci, aby rozhodol vo veci samej, a to v intenciách príslušných právnych predpisov. *Ipso facto*, napriek tomu, že v prípade sťažovateľky je po materiálnej stránke možné percipovať v zásade podobné právne účinky nariadeného predbežného (neodkladného) opatrenia a rozsudku okresného súdu spočívajúce v nemožnosti vykonávania zrážok zo mzdy a iných príjmov sťažovateľky, s prihliadnutím na princíp právnej istoty však až meritórne rozhodnutie okresného súdu znamenalo konečné určenie neplatnosti spornej dohody o zrážkach zo mzdy a iných príjmov, a tým aj poskytnutie náležitej ochrany práv, ktorej sa sťažovateľka iniciovaním napadnutého konania domáhala.

18. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Okresný súd v počiatočnej fáze napadnutého konania rozhodoval o povinnosti sťažovateľky uhradiť súdny poplatok (uznesenie okresného súdu č. k. 13 C 412/2015-17 z 24. novembra 2015, pozn.), ako aj o návrhu sťažovateľky na nariadenie predbežného opatrenia, ktorý uznesením č. k. 13 C 412/2015-11 zo 16. novembra 2015 zamietol a následne vykonával úkony spojené s odvolaniami sťažovateľky proti označeným rozhodnutiam a predložením spisového materiálu na rozhodnutie krajskému súdu. Po rozhodnutí krajského súdu (bližšie bod 17 tohto nálezu, uznesenie krajského súdu bolo okresnému súdu doručené 7. marca 2016, pozn.) a vydaní uznesenia č. k. 13 C 412/2015-42 z 9. marca 2016 (uznesením okresný súd okrem iného vyzval sporové strany, aby sa vyjadrili, či súhlasia s rozhodnutím bez nariadenia súdneho pojednávania – bližšie bod 4 tohto nálezu, pozn.) zostal súd prvej inštancie v napadnutom konaní absolútne nečinný (viac ako päť rokov, pozn.), a to až do 3. septembra 2021, keď zákonný sudca nariadil termín súdneho pojednávania na 21. september 2021, na ktorom v prejednávanej veci vyhlásil meritórny rozsudok.

19. V konklúzii uvedeného ústavný súd konštatuje, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené absolútnou nečinnosťou okresného súdu. Časový rámec, v ktorom dospel okresný súd k meritórnemu rozhodnutiu s ohľadom na konštatovanú skutkovú a právnu nenáročnosť danej veci nie je z ústavného hľadiska akceptovateľný.

20. K argumentácii okresného súdu týkajúcej sa existencie objektívnej skutočnosti (pandémia ochorenia COVID-19), ktorá bránila okresnému súdu v napadnutom konaní rozhodnúť, dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto skutočnosť (predmetné ústavný súd zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020, pozn.) a rovnako tak vníma aj prijaté právne opatrenia vrátane (i) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov a (ii) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov, ako aj celkovú spoločenskú situáciu v tomto období, ktoré mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania a pre okresný súd znamenali vytvorenie objektívnej prekážky, aby v sťažovateľkinej veci mohol vykonať pojednávanie a vo veci meritórne rozhodnúť.

Avšak v okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v rokoch 2020 a 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (od októbra 2015, pozn.) na to, aby v prejednávanej veci rozhodol. Zároveň z obsahu súdneho spisu nie je vizibilný žiadny úkon, ktorý by nasvedčoval zámeru okresného súdu nariadiť termín pojednávania bezprostredne po skončení obdobia prísnych protipandemických opatrení.

21. Pokiaľ ide o vyjadrenie zákonného sudcu, že na celkovú dĺžku napadnutého konania mal vplyv nadmerný počet pridelených vecí (bod 7 tohto nálezu, pozn.), predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezavádzajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020). Ústavný súd neposudzuje, či ku zbytočným prieťahom v konaní došlo v dôsledku nedostatočného personálneho obsadenia súdu a následného veľkého počtu vecí pripadajúcich na sudcu alebo v dôsledku subjektívnych príčin na strane sudcu a vedenia súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 totiž zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (III. ÚS 694/2016, I. ÚS 271/2021).

22. S prihliadnutím aj na už prednesené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľky nepochybne došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie okresnému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov. Keďže z obsahu súdneho spisu vyplýva, že rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 20. januára 2022 a okresný súd rozhodol aj o náhrade trov konania (uznesenie okresného súdu č. k. 13 C 412/2015-69 z 26. mája 2022, pozn.), ako aj o povinnosti žalovanej uhradiť súdne poplatky (uznesenia okresného súdu č. k. 13 C 412/2015-71 z 27. mája 2022 a č. k. 13 C 412/2015-73 z 27. mája 2022, pozn.), pričom ústavný súd vlastnou činnosťou zistil, že proti označeným uzneseniam súdu prvej inštancie nebola podaná sťažnosť a žalovaná súdne poplatky zaplatila, v okolnostiach danej veci stratilo opodstatnenie, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nemohol vyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu).

24. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľka v sťažnostnom návrhu požiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 eur, a to vzhľadom na neúmernú dobu trvania napadnutého konania a pocit pretrvávajúcej právnej neistoty (bod 6 tohto nálezu, pozn.).

25. Priet'ahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

26. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Berúc do úvahy najmä predmet konania (body 3 a 16 tohto nálezu, pozn.), jeho charakter, správanie a obdobie právnej neistoty sťažovateľky (body 17 a 18 tohto nálezu, pozn.) a všetky ostatné okolnosti jej prípadu, majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd považoval priznanie sumy 800 eur za primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur s DPH (bod 3 výroku tohto nálezu).

29. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za dva právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021, t. j. za dva úkony sumu 384,08 eur. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 76,82 eur, pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 24. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu